

Kvalitetsredovisning förskola 2019

Norrmalms
stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

<i>Underlag för stadsdelsnämndens analys för 2019</i>	2
Kvalitetsarbetets genomförande	2
Strukturella förutsättningar	4
Effekter av arbete med utvecklingsområden för 2019	5
Övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser 2019 för ökad måluppfyllelse	6
Självvärdering	10
Förskoleundersökningen	11
Resultat från övriga underlag	14
Effekter av stadsövergripande insatser	14
<i>Handlingsplan</i>	15
<i>Stadsdelsnämndens sammanfattande analys</i>	16
Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå 2020	19
Förslag till kommunfullmäktige 2020	20

Underlag för stadsdelsnämndens analys för 2019

Kvalitetsarbetets genomförande

Nämnden har som huvudman ansvar för att skapa rutiner, uppföljningssystem och andra förutsättningar för ett dokumenterat och systematiskt kvalitetsarbete på olika nivåer.

Förskolorna ska systematiskt och kontinuerligt följa upp verksamheten och skapa rutiner och former för dokumentation av kvalitetsarbetet. Det systematiska kvalitetsarbetet består av planering, uppföljning och utveckling av förskoleverksamheten.

Vilka krav, mål och riktlinjer som ska följas upp och utvärderas dokumenteras i stadsdelsnämndens respektive förskoleenheternas verksamhetsplaner och dokumenteras i stadens ILS (Integrerat ledningssystem) webb.

Arbetet med kvalitetsredovisningen och dialogen kring den är ett sätt att uppfylla styrdokumentens krav när det gäller huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Syftet med kvalitetsredovisningen är att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i läroplanen, identifiera framgångsrika arbetssätt och utvecklingsområden. Avsikten är att bidra till en likvärdig utbildning av hög kvalitet.

Barnen är delaktiga i kvalitetsarbetet genom att pedagogerna observerar, dokumenterar och reflekterar kring det pågående arbetet med barnen.

Kvalitetsredovisning för nämndens förskolor baseras bland annat på analys av kvalitets- och resultatdialoger samt genomförda verksamhetsbesök.

De bedömningsunderlag som enheterna främst utgår ifrån är självvärdering/kvalitetsindikator, förskoleundersökningen, uppföljning- och utvärdering av de pedagogiska enhetsmålen från verksamhetsplanen samt pedagogisk dokumentation. Utöver detta ger vårdnadshavares synpunkter och klagomål viktig information om verksamhetens utförande.

Förvaltningens kvalitetsredovisning biläggs till nämndens verksamhetsberättelse. Skillnaden mellan kvalitetsredovisningen och verksamhetsberättelsen är att den tidigare fokuserar på måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i läroplanen, medan verksamhetsberättelsen även omfattar andra delar och resultat av förskoleverksamheten, till exempel budget, kommunala mål och medarbetarfrågor.

Resultat- och kvalitetsdialog

Resultat- och kvalitetsdialogerna är en viktig del i det interna kvalitetsarbetet samt en viktig källa till att nämnden som huvudman ska få en bild av hur väl förskolan uppfyller läroplanens mål. Dialogerna har fokus på förskolornas måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen i läroplanen och genomförs varje höst. Dialogerna innefattar uppföljning och reflektion kring enheternas systematiska kvalitetsarbetet och ett erfarenhetsutbyte sker kring måluppfyllelsen. Effekterna av arbetssättet är att verksamheten blir en lärande organisation där ett kollegialt erfarenhetsutbyte sker kontinuerligt.

Från varje förskoleenhet deltar rektor, biträdande rektor, pedagogisk ledare samt arbetsplatsledare. Från förskoleavdelningen deltar avdelningschef för förskoleavdelningen samt avdelningens verksamhetscontroller.

Dialogerna utgör även en plattform inför verksamhetsplaneringen för 2020 för varje enhet samt för det gemensamma utvecklingsarbetet på stadsdelsnivå.

Vid årets resultat- och kvalitetsdialog har enheterna fått presentera exempel på hur förskolorna arbetat för att uppnå förväntat resultat kopplat till verksamhetens gemensamma nämndmål. De har även fått ge exempel på hur verksamheten arbetat med implementering av förskolans reviderade läroplan samt hur de säkerställer och planerar för barns rätt till undervisning. Enheterna redovisade också hur pedagogerna arbetat med barns fysiska aktivitet, rörelseglädje och utevistelse. Detta har varit ett utvecklingsområde under hösten som förskolorna kommer att arbeta vidare med kommande år.

Verksamhetsbesök undervisning i förskolan

Begreppet undervisning har förts in i förskolans reviderade läroplan. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Undervisningen ska utgå från ett innehåll som är planerat eller uppstår spontant eftersom barns utveckling och lärande sker hela tiden.

Undervisning definieras i 1 kap. 3 § skollagen som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande av kunskaper och värden. Att undervisa i förskolan handlar om att fånga ett intresse hos barn och att därifrån stötta ett lärande.

Under hösten har avdelningschef och verksamhetscontroller vid förskoleavdelningen genomfört verksamhetsbesök inom nämndens förskolor. Syftet med verksamhetsbesöket har varit att ge förskoleavdelningen en fördjupad förståelse och konkreta exempel på hur barnen får ta del av undervisning i förskolan. Förskolläraren ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Vid verksamhetsbesöken har förskoleavdelningen fått ta del av olika exempel på hur förskollärare planerat för olika undervisningssituationer.

De förskollärare som förvaltningen träffat visar att det finns tydliga mål med undervisningssituationerna. Planeringen kring undervisningssituationerna är väl strukturerad och det finns ett tydligt mål vad förskolläraren vill uppnå för förändrat kunnande hos barnen kopplat till specifika läroplansområden.

Barn lär genom lek. Genom lekfulla undervisningssituationer har barnen exempelvis fått lära sig kroppsuppfattning, nya ord och matematiska begrepp samt utveckla sin kommunikativa förmåga och samspel med andra.

Strukturella förutsättningar

Inom Norrmalms stadsdelområde är hög andel av barn i åldrarna två till fem år inskrivna i någon form av pedagogisk verksamhet.

Nämnden ansvarar för 31 förskolor fördelat på sex resultatenheter. Enheterna är Odenplan, Johannes, Matteus, Mitt i city och Karlberg och Haga. Förskolornas ledningsorganisationer består av en rektor per resultatenhet samt en till tre biträdande rektorer. Verksamheten erbjuder en Reggio Emilia inspirerad verksamhet som är trygg och har fokus på barns läroprocesser.

På förvaltningsövergripande nivå finns stödfunktioner bland annat i form av avdelningschef, specialpedagog, kö- och placeringshandläggare, metodutvecklare, verksamhetscontroller, economicontroller, HR konsult samt lokalintendent.

	2019	2018	2017
Antal inskrivna barn	1934	1849	1800
Andel inskrivna barn	94,3%	94,7%	95,1%
Andel legitimerade förskollärare (räknat på årsarbetare med förskollärlägarlegitimation)	37,5%	Information saknas	Information saknas
Andel anställda som förskollärare (räknat på årsarbetare)	40,4%	40,9%	39,4%
Andel anställda i barngrupp som saknar utbildning för arbete med barn	11%	Information saknas	Information saknas
Antal avdelningar som saknar legitimerad förskollärare som kontinuerligt undervisar barnen	7	Information saknas	Information saknas
Barn per personal/årsarbetare med resurspersoner	5,1	4,9	4,9
Barn per personal/årsarbetare utan resurspersoner	5,7	Information saknas	Information saknas
Barn per grupp i genomsnitt yngre barn (1–3 år)	14,3	Information saknas	Information saknas
Barn per grupp i genomsnitt äldre barn (4–5 år)	14,9	Information saknas	Information saknas
Andel barn med annat modersmål än svenska (utgår från <i>antal flerspråkiga barn där svenska ej är ett av barnets modersmål, språkkartläggning 2019</i>)	20%	10%	9,9%
Andel personal med annat modersmål än svenska (utgår från <i>flerspråkig personal i förskolan, språkkartläggning 2019</i>)	40%	Information saknas	Information saknas

Hagastaden

Norrmalms stadsdelområde ökar befolkningsmässigt bland annat i och med att Hagastaden byggs. Stadsdelsförvaltningen räknar med att det, då Hagastaden är helt utbyggd med 3000 nya bostäder, behövs cirka 750 nya förskoleplatser. Detta motsvarar omkring 12 till 15 förskolor med plats för 60 till 70 barn på varje förskola. Förvaltningens behovsbedömning av antalet förskoleplatser bygger på kommunfullmäktiges nyckeltal som är 25 förskoleplatser per 100 lägenheter. Nämnden har hittills, i Hagastaden, öppnat två förskolor som tillsammans har plats för cirka 240 barn.

Effekter av arbete med utvecklingsområden för 2019

Hållbar utveckling och pedagogiska lärmiljöer

Hållbar utveckling är ett begrepp som knyter ihop de ekologiska, sociala och ekonomiska utmaningar som mänskligheten står inför. Utbildningen i förskolan ska liksom all utbildning genomsyras av lärande för en hållbar utveckling. Hållbar utveckling kan ses som ett relationsbygge mellan människa och miljö.

Det finns forskning som visar att den viktigaste faktorn för barns utveckling och lärande är de pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn. En förskola med god kvalitet är avhängig förskolepersonalens pedagogiska kompetens och medvetenhet. Förskolans verksamhet ser de pedagogiska relationerna mellan pedagog och barn som en betydelsefull aspekt av hållbara relationer i förskolan. Goda pedagogiska relationer, som består av kognitivt, socialt och emotionellt stöd, utgör kärnan i en förskola av hög kvalitet samt främjar barns möjligheter att lära sig i förskolan och senare i skolan. Nämndens förskolor har organiserats så att alla barn får tillgång till pedagogiskt utbildad personal.

Förskolans lärmiljöer omfattar inte bara de fysiska miljöerna ute och inne, utan också den pedagogiska och sociala lärmiljön. Pedagogiskt ledarskap, pedagogernas förhållningssätt, arbetssätt och organisationen är avgörande för barnens utveckling och lärande.

Pedagogiska lärmiljöer som utmanar barnens utforskande och lek har varit ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde under året. Arbetet har bidragit till att barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande har förbättrats ytterligare. Barnen har fått se att deras initiativ och idéer gett avtryck och praktiska resultat i den pedagogiska miljön. Utvecklingen av de pedagogiska lärmiljöerna har bland annat bidragit till att barnen erbjuds fler uttrycksätt och en större variation på pedagogiskt material. Barnen har varit delaktiga i att utforma miljöerna. Miljöerna och materialet är estetiskt tilltalande och utmanar rådande normer. Nämndens förskolor har organiserats så att alla barn får tillgång till lärmiljöer där de är aktiva, engagerade, medskapande och kreativa tillsammans med andra barn och vuxna.

Språk och lärande hänger samman liksom språk och identitetsutveckling. Genom högläsning skapas delaktighet, gemenskap och relationer. Barnen har fått uppleva spänning och glädje vilket kan bana väg för ett vidare intresse för läsning, litteratur och studier. Barnens ordförråd och språkliga medvetenhet har ökat vilket synliggjorts i den pedagogiska dokumentationen.

Det är viktigt att barnen tidigt får möjlighet att utveckla sin matematiska förmåga och förståelse för naturvetenskap. Matematik och naturvetenskap har integrerats i barnens projekt. Geometri är den gren av matematiken som sysslar med rumsbegrepp som punkt, linje och plan samt med de figurer och kroppar som bildas med hjälp av dessa. Vid verksamhetsbesök har förskoleavdelningen bland annat fått ta del av hur barnen arbetat med geometri. Barnen har genom undervisningen fått lära sig nya matematiska begrepp och vad olika former heter.

Vid kvalitetsdialog med verksamheten har förskoleavdelningen även fått ta del av hur barnen arbetat med kemi och fysik. Barnen har fått ställa hypoteser kring exempelvis vad som händer när man blandar olja och vatten. Barnen har sedan fått pröva och utforska med hjälp av bland annat USB mikroskop. Det utforskande arbetssättet med barnen har främjat kunskap om nya begrepp och olika naturvetenskapliga fenomen.

Övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser 2019 för ökad måluppfyllelse

Digitalisering

I förskolans uppdrag ingår att förbereda barnen för ett allt mer digitaliserat samhälle och nya skrivningar om digital kompetens ingår i förskolans reviderade läroplan.

Förskolorna har prioriterat arbetet med digitalisering samt implementering av Skolplattform under året. Arbetet har bidragit till ökad digital kompetens, både avseende de pedagogiska och de tekniska kunskaperna kring digitalisering. Arbetet har också bidragit till att pedagogerna fördjupat reflektionen tillsammans med barnen kring pågående läroprocesser med hjälp av digitala verktyg. Pedagogerna ser att de digitala verktygen ökar barnens delaktighet i det projektinriktade arbetssättet och i arbetet kring den pedagogiska dokumentationen. Barnen får enklare syn på sitt lärande genom att själva vara medproducenter via de digitala verktygen.

Förskoleavdelningens metodutvecklare har under året arbetat med nätverk och kompetensutveckling i olika former för både rektorer och pedagoger. Nätverken har haft fokus på implementering av Skolplattformens olika moduler. Arbetet har handlat om att tillsammans med förskolans ledningsgrupper skapa en grundförståelse kring möjligheterna i de digitala system som förser förskolan med pedagogiska verktyg samt effektivisera administrativa rutiner. En effekt av arbetet är att nämndens förskolor givits möjlighet att på ett likvärdigt sätt arbeta med dokumentation och reflektion kring barnens lärande.

Fysisk aktivitet och utevistelse

Utbildningen i förskolan ska planeras och genomföras på ett sådant sätt så att den främjar barnens utveckling, hälsa och välbefinnande. Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga bland annat genom att ges möjlighet att delta i fysiska aktiviteter och vistas i olika naturmiljöer. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva.

Nämndens förskolor har haft en gemensam satsning under året gällande att öka utevistelse och fysisk aktivitet för barnen. Effekter av satsningen som förvaltningen kan se att det finns en tydligare struktur inom förskolorna avseende utevistelse och fysisk aktivitet och att barnen fått utökade möjligheter till detta under förskoledagen. Förskolorna erbjuder barnen bland annat hinderbanor, yoga, gymnastik/dans på förskolegården, ”rörelserum” med exempelvis klättervägg och studs mattor. Förskolorna har också, i ökad omfattning än tidigare, börjat ta emot barnen på förskolegården på morgonen. Barnen hälsas välkomna och bjuds in att starta dagen i olika rörelsestationer och till organiserade lekar som leds av pedagogerna. Barnen har givits möjlighet att inspireras till rörelseglädje, utveckla sin kroppsuppfattning, motorik samt koncentrationsförmåga.

Det finns forskning som visar att barn som går på förskolor som har riktlinjer för fysisk aktivitet och utevistelse rör sig mer under förskoledagen. Alla förskolor kommer under nästa år skapa rutiner för fysisk aktivitet och utevistelse inom verksamheten.

Gemensamt nämndmål för förskolorna

Utbildningen i förskolan ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle. Hållbar utveckling är ett begrepp som knyter ihop de ekologiska, sociala och ekonomiska utmaningar som mänskligheten står inför. Utbildning i förskolan ska genomsyras av lärande för en hållbar utveckling. Hållbar utveckling kan ses som ett relationsbygge mellan människa och miljö.

Gemensamt nämndmål för förskolorna har under året varit *barn i förskolan har hållbara relationer till sin omvärld*. Det förväntade resultatet av arbetet har varit att barns grundläggande behov uppmärksammas tidigt och de får stöd i att utveckla hållbara relationer till sin omvärld. Lärmiljöerna i förskolan ska stödja barnens lärande och utveckling. Utbildningen och undervisningen i förskolan ska också ge barnen förutsättningar att utveckla digital kompetens.

Kulturen spelar en viktig roll för barn och ungas utveckling. Ytterligare ett gemensamt nämndmål för förskolorna, tillsammans med nämndens övriga verksamheter, har under året varit att *invånare i alla åldrar tar del av ett varierande kulturutbud*. Invånare i alla åldrar förväntas få ta del av ett varierat kulturutbud och barn i förskolan ska introduceras till olika uttrycksformer och skapande tekniker.

Nämndens kultursamordnare bevakar stadens kulturutbud och förskolorna har egna kulturombud som har ett särskilt ansvar för kulturfrågor. I mötet med stadens kulturutbud har barnen fått pröva olika uttrycksformer som bild, sång, musik, drama, rytmik, dans och rörelse. Genom att ta del av olika kulturupplevelser har barnen erövat nya begrepp, utvecklat sitt språk och det egna kulturskapandet.

Barnen har tillsammans med pedagogerna i undervisningen fått ta del av olika traditionella lekar såsom blindbock och kull vilket har främjat samspel, kroppsuppfattning och demokratiska processer.

Förskolans dag och ljusinstallation

Tillsammans med barnen har förskolorna arrangerat förskolans dag i Observatorielunden spegeldamm och de projektarbeten barnen arbetat med under året visades upp. Under dagen uppträdde även professionella musiker som sjöng tillsammans med barnen. Förskolans dag har bland annat bidragit till att synliggöra barn, ge dem en röst och tillsammans med andra barn ta plats i det offentliga rummet.

Den 20 november 1989 antogs FN:s konvention om barnets rättigheter och i många länder världen över firas därför 20 november som Internationella barndagen. Nämndens förskolor arrangerade tillsammans en ljusinstallation i Tegnérlunden denna dag. Genom ljusinstallationen fick barnen göra avtryck i det offentliga rummet och synliggöra barns rättigheter.

Barn i behov av stöd

Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt. Nämndens förskolor har ett väl utvecklat arbetssätt kring barn i behov av stöd. Vid förskoleavdelningen finns en specialpedagog som rektor kan kontakta gällande behov av extra stödinsatser. Specialpedagogen handleder bland annat personalen kring förhållningssätt, struktur och vilken anpassning som kan ske i verksamheten för att säkerställa att rätt stöd erbjuds. Förvaltningen erbjuder även kompetenshøjande insatser för förskolans personal genom bland annat föreläsningar och kurser. Det finns även ett väl inarbetat samarbete med habilitering, BUP (barn och ungdomspsykiatri), logopedier och specialistsjukvårdspersonal. Effekter som verksamheten ser är att barnen erbjuds tillgängliga pedagogiska lärmiljöer som bidrar till utveckling och lärande för alla barn. Förvaltningen ser också att arbetssättet skapar trygghet hos vårdnadshavare.

Stadsdelsgemensam storföreläsning för förskolans medarbetare

Förskolans medarbetare har fått ta del av en stadsdelsgemensam storföreläsning om digital kreativitet. Föreläsningen handlade bland annat om hur förskolorna kan utveckla spännande och kreativa lärmiljöer där digitala och analoga verktyg förstärker varandra.

Föreläsningen gavs av Reggio Emilia institutet och syftade bland annat till att ge inspiration till hur förskolan kan arbeta med att visualisera barnens lärprocesser med hjälp av digitala verktyg. Avtryck som syns i verksamheten är att de digitala verktygen ökar barnens delaktighet i det projektinriktade arbetssättet och i arbetet kring den pedagogiska dokumentationen. Barnen får enklare syn på sitt lärande genom att själva vara medproducenter via de digitala verktygen.

Övergång från förskola till förskoleklass

Enligt läroplanerna för förskolan, grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ska en samverkan ske på ett förtroendefullt sätt för att stödja barnen och elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens och elevernas utveckling och lärande. Förvaltningen har bjudit in stadsdelsområdets grundskolor till samverkansmöte två gånger under året. Vid höstens träff delgav exempelvis förskolan information om hur de arbetar med projektinriktat arbetssätt kopplat till förskolans läroplan. Skolan berättade vilket arbetssätt de ha avseende mottagande av barn till förskoleklassen. Samverkan mellan skolformerna har bidragit till ökad kunskap om varandras arbetssätt och främjar att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens och elevernas utveckling och lärande.

Norrmalms kommunala förskolor pedagogiska utvecklingsgrupp

Norrmalms kommunala förskolors pedagogiska utvecklingsgrupp består av rektorer, biträdande rektorer, metodutvecklare, verksamhetscontroller, samordnare barn i behov stöd och avdelningschef. Utgångspunkten är att driva den pedagogiska utvecklingen framåt genom att använda den kompetens och de resurser som finns inom stadsdelsområdet.

En förskola av hög kvalité verkar socialt utjämnande och har betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa. För att ge barnen en likvärdig verksamhet har förskolorna ett stadsdelsövergripande samarbete där goda exempel och pedagogiska frågor diskuteras. I syfte att öka likvärdigheten har verksamheten fortsatt det pedagogiska samarbetet mellan enheterna under året.

Barnkonventionen

Barnkonventionen blir lag från och med första januari 2020. Utbildningen i förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i barnkonventionen. Förskolan har arbetat med att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar. Förskolan har ett viktigt uppdrag att kommunicera barnkonventionen och upplysa barn och unga om deras rättigheter. Detta arbete har fortgått under avläsningsperioden och intensifieras ytterligare under nästkommande år genom exempelvis utbildningsinsatser för pedagoger.

Nätverk för måltidspersonal förskola

Goda matvanor är en förutsättning för en positiv hälsoutveckling. Förskolan ska se till att barnen får näringsriktig kost och grundläggande kunskaper om kopplingen mellan mat och hälsa. Förskolornas kockar och måltidspersonal spelar en betydelsefull roll inom förskolan. Under året har ett stadsdelsövergripande köksnätverk för förskolornas kockar och köksbiträdens startats upp i syfte att tillsammans utveckla verksamheten. Bland annat har kocken och föreläsaren Paul Svensson föreläst om ”hållbar relation till mat, ekologisk mat, matsvinn och mathygien”. En utvärdering av effekterna av nätverket kommer att göra i början av nästkommande år.

Fördjupningsnätverk

Förskolans medarbetare erbjuds ta del av ett fördjupningsnätverk som bedrivs i samarbete med Stockholms universitet. Nätverket är forskningsbaserat och deltagarna får möjlighet att fördjupa sina pedagogiska dokumentationer utifrån olika teorier och forskning. Inom nätverket omsätts teori och praktik, bland annat genom workshops och olika iscensättningar. Syftet med nätverket är att främja det kollegiala lärandet med fokus på konkret verksamhetsutveckling för barnens bästa inom förskolans utbildning.

Självvärdering

Förskolans arbetslag har arbetat med stadens webbaserade självvärderingsverktyg WKI (webbaserad kvalitetsindikator för förskolan). WKI är en självvärdering av hur väl arbetslaget, utifrån läroplanen, skapar förutsättningar för barnens utveckling och lärande. Syftet är att bidra till alla barns rätt till en likvärdig förskola av hög kvalitet. Tillsammans med andra underlag ger självvärderingen en möjlighet till analys av förskolans samlade resultat och kan därmed bli en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet och utvecklingen av verksamheten. Indikatorns områden utgår från läroplanen för förskolans målområde lärande och utveckling. Indikatorns olika områden besvaras utifrån en skala med fem kriteriebeskrivningar från ett till fem. Kriterierna bygger på att påvisa en progression i den pedagogiska verksamhetens kvalitet. Indikatorn och dess områden har skattats av arbetslagen inom förskolan. Bedömningen av indikatorns olika kriterier och nivåer ska ses som ett stöd för att utveckla verksamheten. Under året har WKI uppdaterats utifrån reviderad läroplan Lpfö 2018.

Snittvärdet för nämndes förskolor ligger på 3,6 vilket innebär att intentionerna i läroplanen uppfylls i tillräcklig omfattning, men det finns arbetslag som inte uppnår läroplanens intentioner i indikatorns delområden.

	2019	2018	2017
Självvärdering genomsnitt stadsdelsnivå	3,6	3,4	3,4
Antal arbetslag som ej når upp till nivå 3	29	28	45

Utvecklande av bedömningskompetensen

I och med införandet av den digitaliserade kvalitetsindikatorn har vikten av reflektionsprocessen blivit tydligare. Digitaliseringen har underlättat för arbetslagen i processerna/reflektionerna kring läroplanens målområden och intentioner för utveckling och lärande. Samtidigt upplever vissa rektorer att många arbetslag blivit mer självkritiska i bedömningen. Forskning visar att förskolor med hög kvalitet tenderar att vara mer självkritiska än förskolor med lägre kvalitet (Persson, ibid).

Förskolornas ledning följer upp arbetslagens självvärderingar genom bland annat olika former av dialog tillsammans med medarbetarna i syfte att öka/minska den självkritiska bedömningen. Vissa rektorer har så kallade WKI ronder efter varje WKI period. Då träffar rektor och biträdande rektor förskollärare på avdelningarna för att samtala kring resultatet och analysera resultatet.

Stöd till arbetslag som ej uppnår nivå tre

En bedömning under nivå tre åtföljs av rektors beskrivning av åtgärder för att höja verksamhetens kvalitet till en acceptabel nivå utifrån läroplanen. De arbetslag som inte når upp till nivå tre skriver handlingsplaner med stöd av förskolans ledning.

Enheterna har under året exempelvis arbetat med att utveckla digital kompetens hos medarbetarna och utökat tillgången på digitala verktyg vilket tidigare identifierats som ett hinder. Enheterna har också arbetat med FN:s barnkonvention och likabehandling så att medvetenhet och ökade kunskaper etablerats i arbetslagen vilket medför att de kan skatta sig högre.

Analys variation och bedömningar

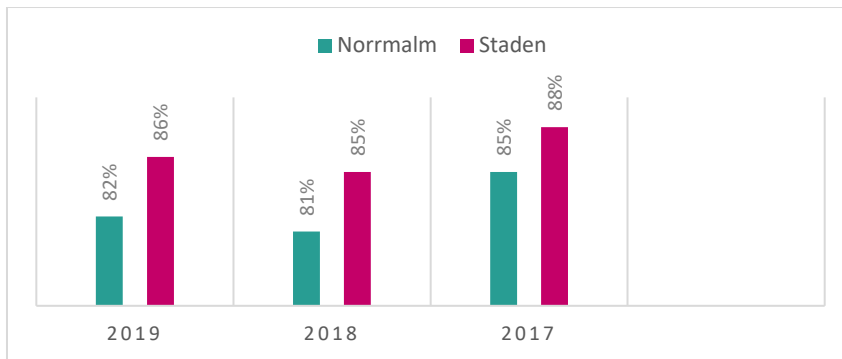
Inom nämndens nystartade förskolor i Hagastaden kan de lägre bedömningarna inom arbetslagen förklaras genom att verksamheten fortfarande är i en uppstartsfas. Det är många nya medarbetarna inom verksamheten och fokus har varit på inskolningar samt att skapa en trygg grund för barnen. Det krävs kunskap och erfarenhet kring verktyget för att genomföra självskattningen och arbetet kring WKI kommer att fördjupas inom enheten.

Förskoleundersökningen

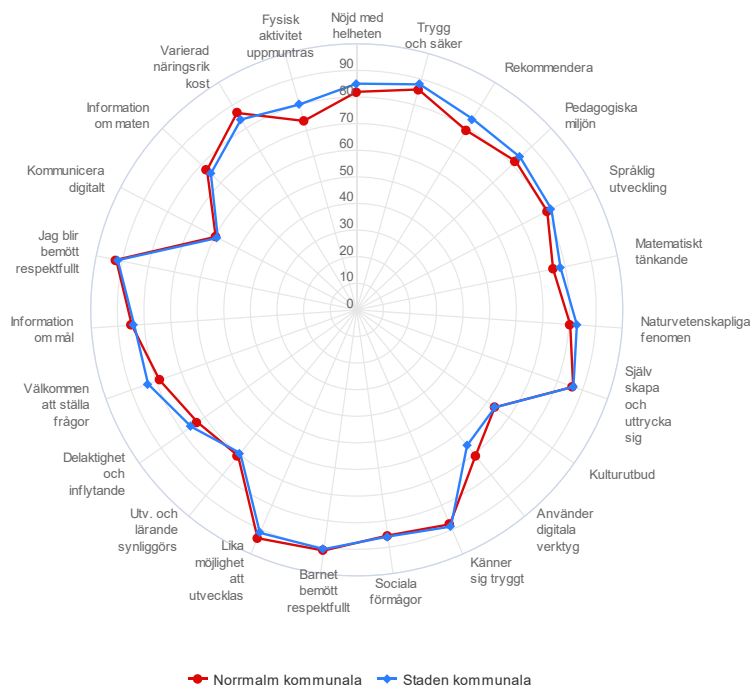
Förskoleundersökningen är en enkät som lämnas till vårdnadshavare med barn i kommunal eller fristående förskola och genomförs en gång per år. Undersökningen omfattar sammanfattande omdömen om vårdnadshavarnas nöjdhet och frågor om hur vårdnadshavarna upplever att förskolan arbetar med läroplansområdena utveckling och lärande, normer och värden, samverkan med hemmet samt kost, rörelse och hälsa. Det finns även frågor om diskriminering som redovisas separat.

Av de svarade i årets undersökning var 70 procent vårdnadshavare till flickor och 69 procent vårdnadshavare till pojkar. Skillnaderna i svaren mellan könen är marginella, förvaltningens analys är att verksamheten lyckats väl med sitt likabehandlingsarbete och behandlar alla barn lika oavsett kön.

Nämndens förskolor har på övergripande nivå höjt sina resultat avseende kommunfullmäktiges indikator *jag är som helhet nöjd mitt barns förskola*, se tabell nedan och jämförelse över tid.

Resultat övergripande nämndens förskolor

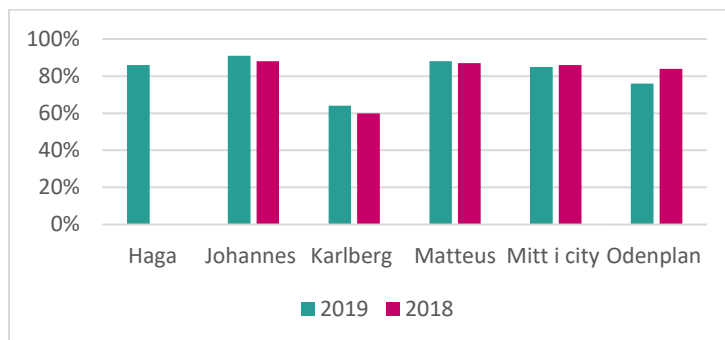

Analys till Norrmalms stadsdelsområdes rankning avseende KF indikator jämfört med staden

I och med etablering av Hagastaden har antal barn i förskoleålder ökat inom stadsdelsområdet. Nämndens förskolor har under året haft ett högt tryck avseende inskrivning av barn i verksamheten. Förvaltningen startar upp nya förskolor i Hagastaden som inte kan fyllas upp med barn i önskad takt på grund av utmaningar avseende rekrytering av personal. Detta medför en högre belastning på nämndens andra förskolor och bidrar i vissa fall till periodvis fler barn i grupperna och lägre andel förskollärare. Det har påverkat att vårdnadshavare får garantiplats för sina barn på förskolor som är något av de fem val. Andra faktorer som kan påverkat föräldrarnas nöjdhet är att förskolorna har en relativt hög personalomsättning och det tar tid att stabilisera verksamheten. Denna faktor kan delvis förklaras av det geografiska läget i innerstaden och den rörlighet som är där.

Trots den ökade mängden barn inom förskolorna och rådande förutsättningar har stadsdelen dock höjt resultatet avseende nöjdhet på stadsdelsövergripande nivå (81% år 2018 och 82% år 2019).

Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola (KF indikator), jämförelse mellan enheterna

Förvaltningens analys är att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor påverkar utfallet. Förvaltningen fortsätter utvecklingsarbetet mot att öka enheternas resultat avseende vårdnadshavares nöjdhet.

Resultat från övriga underlag

Deltagande kvalitetsutmärkelsen

Kvalitetsutmärkelsen är Stockholms stads årliga pris för att uppmärksamma, belöna och rikta ljuset mot framgångsrik verksamhetsutveckling i staden. Målet med att delta i kvalitetsutmärkelsen är att det är en lärandeprocess för den enhet som deltar. Enheten får möjlighet att förbättra och utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete. Johannes och Matteus förskoleenheter deltog med samtliga av sina 12 förskolor i utmärkelsen och bedömdes i klassen förskola. Båda enheterna blev nominerade i sin klass men vann inte detta år. Enheterna har genom deltagandet fått möjlighet att förbättra och utveckla sitt kvalitetsarbete ytterligare.

Samband och analys olika underlag

Det finns variationer inom enheterna avseende andel förskollärare sam personal utan utbildning för arbete med barn. Vid en jämförelse mellan enheterna kan förvaltningen ej utläsa att det är högre andel nöjdhet inom de förskoleenheter som har en högre andel förskollärare. Det finns per den 15 oktober totalt sju avdelningar (totalt 133) som saknar legitimerad förskollärare. Dessa avdelningar har i flertalet fall anställda förskollärare som är nyutexaminerade och som inväntar sin förskollärligitimation. Förskolans rektorer säkerställer undervisning ledd av förskollärare för alla barn bland annat genom att kombinera biträdande rektorstjänst med ansvar för undervisning för de avdelningar som tillfälligt saknar legitimerad förskollärare.

Effekter av stadsövergripande insatser

Reviderad läroplan

I förskolans läroplan tydliggörs bland annat vad som avses med utbildning och undervisning inom förskolan som skolform. Det framgår också att det är förskolläraren som ansvarar för det pedagogiska innehållet och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskolan påbörjade under våren ett förberedande arbete inför implementering av den reviderade läroplanen som trädde i kraft 1 juli. Detta genom bland annat kompetensutvecklingsinsatser i form av föreläsningar för förskolans ledning anordnade i stadens regi.

Föreläsare har bland annat varit Hans-Åke Scherp, docent i pedagogik vid Karlstads universitet. Scherp föreläste om hur rektor skapar goda organisatoriska förutsättningar för utvecklingsarbete samt vad det innebär det för medarbetarna och rektors ledarskap.

Ytterligare en föreläsning gavs av Anne S Pihlgren, filosofie doktor, lärarutbildare samt förskole- och skolutvecklare. Föreläsningen handlade bland annat om undervisning i förskolan och hur man kan skapa lärande undervisningsmiljöer.

Förskolans rektorer har också genomgått en kommunförlagd högskoleutbildning om 7,5 högskolepoäng som skett i samarbete med Uppsala universitet. Kursens innehåll har varit undervisning utifrån skollag, förskolans läroplan, aktuell forskning och omfattar rektors och förskollärarens olika ansvar för undervisning. Utbildningsinsatsen har hjälpt till att stödja rektorerna i det pedagogiska ledarskapet. De kompetenshöjande insatserna har gett förskolans ledning ökad förståelse för undervisningsbegreppet och kunskap om hur verksamheten kan ge förutsättningar för att undervisning i förskolan bedrivs.

Handlingsplan för att förbättra arbetsituationen för förskollärare och barnskötare

2017 fick utbildningsnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att i samråd med stadsdelsnämnderna ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetsituationen för förskollärare och barnskötare. Målet var att formulera en handlingsplan i samarbete med stadsdelsförvaltningarna utifrån två specifika fokusfrågor.

1. Hur kan arbetsituationen förbättras för förskollärare och barnskötare?
2. Hur förskolan kan organisera sin ledningsorganisation för att främja det närvarande och pedagogiska ledarskapet?

I slutrapporten beskrivs 10 fokusområden som i intervjuerna återkommande beskrivits som dilemman i förskolepersonalens vardag. Slutrapporten och handlingsplanen syftar till att bidra till att långsiktigt skapa de förutsättningar som förskolans medarbetare behöver för att kunna fokusera på sitt uppdrag och att både förskollärare och barnskötare upplever att de har en god arbetsituation. Handlingsplanen kan ses som en sammanfattning av de viktigaste förslag på åtgärder som framkommit i kartläggningen och som sedan måste anpassas efter den lokala kontexten på varje stadsdelsförvaltning eller på varje enhet eller förskola.

Dessa fokusområden är:

1. Grundläggande förutsättningar
2. Närvarande ledarskap
3. Tydliga roller och ansvar
4. Minska på praktiska arbetsuppgifter
5. Chefsutbildningar & mentorskap
6. Frånvarohantering
7. Inskolningar
8. Introduktion av nyanställda
9. Verksamhetsutveckling
10. Hälsa

Under året har förskolans ledningsgrupp startat ett utredande arbete i syfte att främja ett nära ledarskap. Under hösten har förvaltningen påbörjat ett utvecklingsarbete med handlingsplanens fokusområden. Gemensamt stadsdelsövergripande fokusområde för nämndens förskolor är organisation för ett nära och pedagogiskt ledarskap. Varje förskoleenhet har lokala handlingsplaner.

Stadsdelsnämndens sammanfattande analys

De nationella målen i skollag och läroplan är grunden för förskolans uppdrag. Både skollag och läroplan utgår från Barnkonventionen om barnets rättigheter. Förskolan ska erbjuda barnen en verksamhet som genomförs så att den stimulerar och utmanar deras utveckling och lärande. Omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet. De uppföljningar och utvärderingar som genomförts under året visar att nämndens förskolor håller en god kvalitet och i huvudsak uppfyller målen i läroplanen och de kommunala styrdokument. Det utvecklingsarbete som skett på förskolorna med fokus på de pedagogiska lärmiljöerna har bidragit till att främja barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande.

Till grund för bedömningen ligger stadens förskoleundersökning, arbetslagens självvärderingar, verksamhetsbesök, tertialavstämningar samt förvaltningens resultat- och kvalitetsdialoger med enheterna.

Förvaltningen ser att det fortfarande finns vissa skillnader i resultat mellan och inom enheter. Förvaltningens analys är bland annat att förändringar inom enheternas ledningsorganisationer, personalomsättning, sjukfrånvaro samt svårighet att rekrytera pedagogiskt utbildad personal inom vissa förskolor påverkat resultatet. För att erbjuda en likvärdig förskola med hög kvalitet för alla barn behöver verksamheten fortsätta utveckla förskolans lärmiljö samt kommunikationen med vårdnadshavarna.

Förskolorna åtgärdar och följer upp inkomna synpunkter och klagomål under ledning av förskolechef. Kränkande behandlingsärenden har hanterats, utretts och rapporterats till nämnden. Nämndens förskolor har rutiner vid anmälning om kränkning av barn och använder sig av särskilt blankettunderlag för att genomföra utredning.

Normer och värden

Förskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att utveckla förståelse för vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar och efterhand omfatta dem.

Förskolorna upprättar årligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen beskriver verksamhetens arbete med främjande av alla barns lika rättigheter och möjligheter, förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt rutiner för åtgärder. Under året har ett fördjupat arbete skett gällande enheternas planer för att öka likvärdigheten. Det sammanfattande resultatet i förskoleundersökningen under avsnittet *Normer och värden* uppgår 2019 till 89% jämfört med 88% 2018. Resultatet för Norrmalm är samma som det genomsnittliga värdet för staden.

Utveckling och lärande

Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Förskolornas utvärderingar visar att barnen ges goda förutsättningar till utveckling och lärande och att verksamheterna i huvudsak uppnår måluppfyllelse. En viktig framgångsfaktor är att förskolorna under flera år har arbetat utifrån

ett utforskande arbetssätt och synliggörandet av barnens lärprocesser i den pedagogiska dokumentationen. Om en dokumentation ska vara pedagogisk ska barnen vara delaktiga i reflektionen kring den. Verksamheten har organiserat för att barnen ska få vara mer delaktiga i sina lärandeprocesser. Barnen varit meddokumentatörer vilket innebär att de varit med och valt vad som ska fotograferas och sparas. Verksamheten kan se att de fått en större förståelse kring de kooperativa läroprocesser som ständigt pågår mellan barnen och pedagogerna.

Barns inflytande

I förskolan ska grunden läggas för att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för bör ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av verksamheten.

Förskolorna arbetar för att ge barn inflytande över verksamheten och pedagogerna visar intresse av och följer upp hur barnen upplever sin vardag. Pedagogerna strävar mot att vara lyhörda och medforskande. Verksamheten har genomfört regelbundna observationer av hur barnen använder den pedagogiska miljön för att på bästa sätt kunna förändra den utifrån barngruppens intressen. Ett resultat av arbetet är att barnen kommer med egna förslag till förändringar och vad som behövs i lärmiljön. Genom återkommande reflektioner har barnen fått möjlighet att få syn på det egna lärandet, de andras och det gemensamma i de olika aktiviteterna. Det medvetna arbetssättet har gett barnen ökad delaktighet i verksamheten. Både förskoleundersökningen och enheternas egna bedömningar visar att förskolorna i huvudsak når målen för barns inflytande över verksamheten.

Förskola och hem

Förskolans arbete med barnen ska ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Förvaltningen bedömer att man i huvudsak lever upp till läroplanens intentioner gällande betydelsen av en nära och förtroendefull relation till barnens vårdnadshavare.

En framgångsfaktor som förskolorna lyfter fram för en lyckad föräldrasamverkan är att presentera den pedagogiska dokumentationen vid exempelvis föräldramöten.

Nämndens förskolor har fått fler familjer med annat modersmål bland annat med anledning av boendet för nyanlända svenskar på Kadettgatan. Förskolorna har bland annat märkt att de behöver tänka annorlunda kring bland annat innehåll vid informationsmöten samt på ett tydligare sätt förklara syfte med aktuella möten. Förskolorna har granskat innehåll och mötesstruktur så alla familjer får samma förutsättningar.

Lika rättigheter för alla

Förskolan vilar på demokratisk grund och skollagen slår fast att utbildningen ska syfta till att barnen ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar. Förskolorna upprättar årligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen beskriver verksamhetens arbete med främjande av alla barns

lika rättigheter och möjligheter, förebyggande av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt rutiner för åtgärder. Förskolan ska förmedla och förankra grundläggande demokratiska värderingar. Förvaltningens arbete med Barnkonventionen har stärkts under året. Ett stadsdelsgemensamt utbildningsmaterial har tagits fram av förskoleavdelningens metodutvecklare som har använts av enheterna i syfte att öka kunskapsnivån kring barnkonventionen.

Barnsäkerhet

En förutsättning för barns lärande är att de känner sig trygga på förskolan. Förskolorna bedriver ett systematiskt barnsäkerhetsarbete och varje förskola har ett barnsäkerhetsombud. Barnsäkerhetsronden utförs en gång per år, inne-, ute- och närmiljö samt lekmaterial kontrolleras. Rektor och barnsäkerhetsombud prioriterar vad som behöver åtgärdas. Några förskolor har under året också genomfört trygghetsvandringar med barnen för att ta reda på var i miljöerna de känner sig trygga respektive otrygga. Det har resulterat i förändringar i miljöerna som ökat trygghetskänslan hos barnen på förskolan.

Framgångsfaktorer

Förskolornas utvärderingar visar att barnen ges goda förutsättningar till utveckling och lärande och att verksamheterna i huvudsak uppnår måluppfyllelse. Förvaltningen ser att en viktig framgångsfaktor är att förskolorna under flera år arbetat utifrån ett utforskande arbetssätt och synliggörandet av barnens lärprocesser i den pedagogiska dokumentationen. De pedagogiska miljöerna har under en längre tid varit ett gemensamt utvecklingsområde inom nämndens förskolor. Att arbeta långsiktigt mot ett gemensamt mål ser förvaltningen som en framgångsfaktor. Arbetet har bidragit till att barnens förutsättningar för utveckling, lek och lärande har förbättrats och att de pedagogiska lärmiljöerna blivit mer likvärdiga inom nämndens förskolor.

Kvalitets- och resultatdialogerna visar på vikten av att framgångsrika arbetssätt lyfts, både på övergripande nivå samt inom enheterna, i syfte att främja likvärdigheten och det kollegiala lärandet. Effekten av arbetssättet är förskolans verksamhet är lärande organisation där utvärdering, reflektion och strävan mot gemensam kunskap ingår som självklara delar. Nämndens förskolor har även ett gemensamt ställningstagande att låta sig inspireras av den pedagogiska filosofin från de kommunala förskolorna i staden Reggio Emilia. Den pedagogiska inriktningen har en övertygelse om att alla barn kan och att de har en inneboende drivkraft att utforska världen. Det gemensamma ställningstagandet främjar ett likvärdigt arbetssätt inom verksamheten.

Det stadsdelsövergripande samarbetet har fortsatt där bland annat gemensamma utbildningsinsatser anordnats samt goda exempel och pedagogiska frågor diskuteras och delats. Utgångspunkten är att med barnen i centrum driva den pedagogiska utvecklingen framåt. Detta genom att bland annat använda den kompetens och de resurser som finns inom stadsdelsområdet.

Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå 2020

Förvaltningen vill lyfta nedan prioriterade stadsdelsövergripande utvecklingsområden. Dessa bedöms som särskilt viktiga för fortsatt verksamhetsutveckling och ökad likvärdighet inom nämndens förskolor.

1. Digitalisering

I den nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet står att digital kompetens i grunden är en demokratifråga. I förskolans reviderade läroplan står även att utbildningen ska ge barnen förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens. För detta spelar utbildningen i förskolan en viktig roll. Ett digitalt lyft av Stockholms förskolor pågår samtidigt, bland annat genom införandet av Skolplattform. Nämndens förskolor behöver fortsätta prioritera arbetet med digitalisering inom förskolan samt implementering av Skolplattform.

2. Hållbar utveckling

Hållbar utveckling inrymmer en ekologisk, ekonomisk och social dimension och verksamheten behöver arbeta vidare med detta. Hållbara relationer och kontinuitet är kvalitetshöjande faktorer. För att uppnå det behöver nämnden arbeta med att sänka sjukfrånvaron och arbeta för att vara en attraktiv arbetsgivare.

3. Undervisning i förskolan

I förskolans reviderade läroplan tydliggörs bland annat vad som avses med utbildning och undervisning inom förskolan som skolform. Det framgår också att det är förskolläraren som ansvarar för det pedagogiska innehållet och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskolan behöver fortsätta arbete med implementering av den reviderade läroplanen för att säkerställa barns rätt till undervisning i förskolan.

Förslag till kommunfullmäktige 2020

Utifrån förvaltningens analys anges nedan behov och önskemål på gemensamma stadsövergripande utvecklingsområden och förslag på insats.

1. Strategier för att rekrytera och bibehålla pedagogisk personal

Personalens kompetens är den viktigaste faktorn för förskolans kvalitet. Situationen vad gäller kompetensförsörjningen gällande förskollärare och barnskötare är utmanande. Omfattningen av nyutexaminerade med pedagogisk inriktning understiger rekryteringsbehovet. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är viktiga områden att utveckla och insatser som bidrar till ökad likvärdighet. Förvaltningen föreslår att utveckla stadsgemensamma strategier för att rekrytera och bibehålla pedagogisk personal. Förvaltningen anser att långsiktiga kompetensförsörjningsinsatser bör utökas där särskilt fokus bör läggas på att behålla utbildad personal.

2. Implementering förskolans reviderade läroplan

Förskolans reviderade läroplan kräver en gedigen implementeringsprocess på olika nivåer inom stadens förskoleverksamhet. Revideringen innebär behov av kompetenshöjande insatser, exempelvis krävs det att förskolans profession har goda kunskaper om skollagen för att kunna genomföra förskolans uppdrag mot måluppfyllelse utifrån läroplanen. Implementeringsarbetet kommer skapa ökade möjligheter för förtydligande av förskolornas arbete med de målstyrda processerna och undervisning.

Johanna Hult

Avdelningschef förskoleavdelningen

Norrmalms stadsdelsförvaltning

2019-12-13